

DOI (Article): <https://doi.org/10.31108/2.2018.4.15.1>
УДК 378:364-051

В. В. Балахтар

ЦІННІСТЬ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ФАХІВЦЯ ЯК ОДНОГО З КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Балахтар В. В. Цінність особистісно-професійної самореалізації фахівця як одного з компонентів професійного становлення у сфері соціальної роботи. У статті розглянуто проблему особистісно-професійної самореалізації фахівця. Проаналізовано публікації науковців щодо мотивації особистісно-професійної самореалізації, її цінності як одного з компонентів професійного становлення у сфері соціальної роботи. Висвітлено особливості самореалізації фахівця як творчої особистості.

Наведено результати емпіричного дослідження особистісно-професійної самореалізації фахівця у сфері соціальної роботи, зокрема виявлено найбільш високі її показники: «здатність до саморозвитку, самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення у професійній діяльності» та «можливість якісно і творчо виконувати професійну діяльність з урахуванням вимог сьогодення». Виявлено найнижчі показники щодо внесення власного доробку з метою покращення соціальної сфери в Україні; прояву і використання індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця; можливості опанування нових цілей; працевлаштування за спеціальністю та задоволеності результатами власної праці.

Ключові слова: особистісно-професійна самореалізація, цінність, фахівець з соціальної роботи, професійне становлення.

Балахтар В. В. Ценность личностно-профессиональной самореализации специалиста как одного из компонентов профессионального становления в сфере социальной работы. В статье освещена проблема личностно-профессиональной самореализации специалиста. Проанализированы публикации ученых о мотивации личностно-профессиональной самореализации, ее ценности как одного из компонентов профессионального становления в сфере социальной работы. Освещены особенности самореализации специалиста как творческой личности.

Показаны результаты эмпирического исследования личностно-профессиональной самореализации специалиста в области социальной работы, в частности выявлены наиболее высокие ее показатели: «способность к саморазвитию, самообразованию, самовоспитанию и самосовершенствованию в профессиональной деятельности» и «возможность качественно и творчески выполнять профессиональную деятельность с учетом требований настоящего времени». Выявлены низкие показатели относительно внесения собственного вклада с целью улучшения социальной сферы в Украине; проявления и использования индивидуальных профессионально-личностных качеств и свойств специалиста; возможности овладения новыми целями; трудоустройства по специальности и удовлетворенности результатами своего труда.

Ключевые слова: личностно-профессиональная самореализация, ценность, специалист по социальной работе, профессиональное становление.

Постановка проблеми. У сучасних умовах неперервних змін у розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема самореалізації особистості фахівця, її потенціалу як одного з чинників професійного становлення, успішності й ефективності реформування різних галузей, а особливо сфери соціальної роботи. Сучасний фахівець з соціальної роботи має володіти чітко вираженою професійною спрямованістю, високим інтелектуальним рівнем, бути свідомим і самостійним у власній діяльності, здатним до постійного розвитку, вдосконалення, вміти аналізувати проблеми вразливих категорій населення, планувати роботу як власну, так і соціальних працівників, соціальної служби загалом, оцінювати її результати і нести за них відповідальність. «Всебічно освічений та розвинений фахівець соціальної роботи має бути конкурентоспроможним на сучасному ринку праці, вміти успішно вирішувати соціальні проблеми, спираючись на вміння спілкування й співробітництва з різними категоріями

населення, прагнути досягнути цілісного розвитку власної особистості та діяльності, набути компетентності, майстерності, професіоналізму» [16, с. 94]. Тому особливий уваги заслуговує особистісно-професійна самореалізація фахівця соціальної роботи, оскільки знання себе, власної особистості, своїх потенційних можливостей і здібностей дозволяють організувати професійну діяльність, розуміти потреби клієнтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем самореалізації особистості фахівця присвячено праці К. Абульханової-Славської [1], Г. Галажинського [4], О. Моренко [9], І. Морозової [10], Н. Спінжар [13] та інших вітчизняних і зарубіжних науковців. Так, дослідники Н. Каньоса, Л. Рибалко звертають увагу на необхідність мотивації особистісно-професійної самореалізації майбутніх фахівців, стимулювання їх до розкриття власного потенціалу в різних видах діяльності – навчально-пізнавальній, науково-дослідній, виховній, громадській, самоосвітній [6; 12].

Вищою стадією розвитку зрілої людської особистості, результатом особистісного росту і розвитку є самореалізація, яка, на думку К. Абульханової-Славської, неможлива без саморозвитку [1]. У психологічних та педагогічних словниках поняття «самореалізація особистості» тлумачать як «втілення в життя своїх внутрішніх можливостей і здібностей» [14, с. 57], як «більш або менш неспеціальне значення – реалізацію власного потенціалу» [7, с. 219], як «одну з цілей педагогічного процесу, яка полягає в допомозі особистості здійснити свої позитивні можливості, розкрити нахили і здібності» [11, с. 253].

Вітчизняний науковець І. Бех стверджує, що самореалізація є особистісним утворенням, що являє собою центральну характеристику людини, вищий рівень її розвитку, на якому практично самоздійснюється її «Я» (система цінностей), тобто самореалізація є фундаментальною цінністю особистості [2]. Цього статусу самореалізація набуває за умови переходу з потенційної можливості у визначальний фактор життєдіяльності особистості. Однак, варто звернути увагу, що у більшості людей вона залишається на рівні потенції або реалізується в досить обмеженому змістовному просторі чи у соціально неприйнятному ракурсі.

Метою статті є дослідження цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця як одного з компонентів професійного становлення у сфері соціальної роботи

Методика та організація дослідження. У дослідженні взяли участь 625 фахівців з соціальної роботи з різних регіонів України на різних стадіях професійного становлення: 1) самовизначення в якості майбутнього фахівця (31,0%); 2) самопроєктування (життєконструювання) майбутнього професійного шляху (15,0%); 3) саморегуляція у професійній діяльності (16,3%); 4) самоствердження та самовдосконалення у професійній діяльності (11,3%); 5) самореалізація фахівця як професіонала, досягнення «акме» (14,7%); 6) рефлексія професійного досвіду і самотворення у післятрудоному житті (11,7%). З них було виокремлено групи: 1) за статтю: жінки (76,2%) і чоловіки (23,8%); 2) за місцем проживання: місто (75,7%) і село (24,3%).

У дослідженні ми застосували теоретичні (аналіз психологічної літератури, узагальнення, порівняння, систематизація) та емпіричні методи (метод незавершених речень). Статистична обробка даних і графічна презентація результатів здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS (версія 23.0).

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Самореалізація передбачає цілісну діяльність і поведінку особистості, а не сукупність певних способів її діяльності, поведінки; є складно структурованою і здійснюється на різних рівнях [5]. Творчу самореалізацію особистості розглядають як свідомий, безперервний, цілеспрямований процес максимального розкриття сутнісних сил особистості (інтелектуальних, фізичних, духовних та ін.) та їхній подальший розвиток, що сприяють процесу самореалізації особистості загалом [15].

Говорячи про самореалізацію через творчу діяльність, необхідно враховувати особливості творчості, що характеризують людину як творчу особистість, а саме [8]: інтелектуальний потенціал, допитливість, ініціативність, незалежність, самостійність, прагнення до самовираження, віра у свої сили, критичність, реалістичність самооцінки,

наполегливість, відданість завданню, почуття напруженості, передбачення, створення еталонів, оригінальність, творчість (нестандартні рішення, творчі задачі і завдання, винахідливість), ерудиція, високий рівень мовленнєвої виразності, багатий словниковий запас, компетентність, систематизовані та міцні знання, психосоціальні характеристики (почуття справедливості, потяг до лідерства, почуття гумору). Людина від природи – творець, бо приречена створювати те, чого в навколишньому середовищі та соціумі досі не існувало. Здатність творити максимально виявляється у новаторському розв’язанні найскладніших проблем людського буття, мінімально – у готовності реалізувати вже відомі завдання оригінально, новими способами [3].

З метою визначення цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця як одного з компонентів професійного становлення у сфері соціальної роботи було проведено емпіричне дослідження серед соціальних працівників з використанням методу незавершених речень. Досліджуваним було запропоновано висловити власну думку щодо значення особистісно-професійної самореалізації для них. За результатами відповідей на питання «Особистісно-професійна самореалізація для мене як фахівця полягає у...» нами отримано наступні, представлені у *табл. 1*.

Таблиця 1

Показники особистісно-професійної самореалізації фахівця у сфері соціальної роботи

Показники особистісно-професійної самореалізації	Середнє значення	Стандартне відхилення
Здатність до саморозвитку, самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення у професійній діяльності	0,44	0,496
Можливості якісно і творчо виконувати професійну діяльність з урахуванням вимог сьогодення	0,37	0,483
Допомога людям, розв’язання проблем різних категорій населення	0,30	0,458
Самопізнання власних якостей та усвідомлення їх впливу на процеси у соціальній роботі	0,22	0,412
Реалізація власного потенціалу	0,22	0,416
Вдосконалення ПВЯ, професійний і кар’єрний ріст	0,22	0,414
Самоаналіз досягнутих результатів у професійній діяльності	0,20	0,398
Внесення власного доробку з метою покращення соціальної сфери в Україні	0,16	0,371
Використання ПВЯ та можливості опанування нових цілей	0,15	0,356
Працевлаштування за спеціальністю та задоволеність результатами власної праці	0,11	0,310
Утруднюються з відповіддю	0,11	0,316

Як видно з даних табл. 1, найбільш високі показники особистісно-професійної самореалізації виявлено щодо здатності до саморозвитку, самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення у професійній діяльності (у середньому 0,44), що, на нашу думку, свідчить про розуміння фахівцями потреби у власному розвитку і вдосконаленні з метою якісного надання соціальних послуг населенню. Це підтверджують показники щодо можливості якісно і творчо виконувати професійну діяльність з урахуванням вимог сьогодення (у середньому 0,37), надавати допомогу у розв’язанні проблем різним категоріям населення (у середньому 0,30). При цьому незначну роль фахівці відводять самопізнанню власних якостей та усвідомленню їх впливу на процеси у соціальній роботі, реалізації власного потенціалу, вдосконаленню ПВЯ, професійному і кар’єрному зростанню (у середньому 0,22), самоаналізу досягнутих результатів

у професійній діяльності (у середньому 0,20). Натомість низькі показники виявлено щодо внесення власного доробку з метою покращення соціальної сфери в Україні, використання ПВЯ та можливості опанування нових цілей, працевлаштування за спеціальністю та задоволеністю результатами власної праці (у середньому 0,16, 0,15 і 0,11 відповідно). Виявлено і незначну частину досліджуваних, котрій було проблематично відповідати на запитання, тобто утруднювалися з відповіддю (у середньому 0,11).

Отримані суперечливі результати зумовили потребу дослідити думку фахівців щодо цінності самореалізації, що характеризує спрямованість їхнього професійного становлення на досягнення успіхів і забезпечує розв'язання наступних завдань: максимальну реалізацію власного потенціалу у професійній діяльності, особистісне і професійне зростання, життя в гармонії, гуманне ставлення до оточуючих, житловий спокій і баланс, соціальний захист і вчасність, добровільність, якість та ефективність надання соціальних послуг, вирішення проблемних питань життєвих ситуацій клієнтів тощо. Так, на питання «Цінність самореалізації фахівця соціальної роботи, що характеризує спрямованість його професійного становлення на досягнення успіхів, забезпечує розв'язання наступних життєвих завдань...» нами отримано наступні відповіді, представлені у *табл. 2*.

Таблиця 2

Показники цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця як одного з компонентів професійного становлення у сфері соціальної роботи

Цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця	Середнє значення	Стандартне відхилення
Вирішення проблемних питань життєвих ситуацій клієнтів і надання необхідної допомоги (психологічної, юридичної, педагогічної та ін.)	0,33	0,470
Максимальна реалізація потенціалу у професійній діяльності, особистісне і професійне зростання	0,30	0,459
Життя в гармонії, гуманне ставлення до оточуючих, житловий спокій і баланс	0,28	0,450
Соціальний захист і вчасність, добровільність, якість та ефективність надання соціальних послуг	0,21	0,408
Реалізація мети соціальної роботи, покращення соціальної політики	0,19	0,395
Досягнення емоційної стабільності	0,14	0,351
Самовдосконалення, самоствердження, самоздійснення і самореалізація у соціальній роботі	0,12	0,320
Багатофункціональна реалізація рольового репертуару	0,11	0,314
Кар'єрний ріст, професіоналізм, активна життєва позиція	0,11	0,316
Прояв індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця (відповідальність, справедливість, працьовитість та ін.)	0,08	0,266
Утруднюються з відповіддю	0,34	0,473

Дані табл. 2 демонструють найбільш високі показники цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця, що характеризує спрямованість його професійного становлення на досягнення успіхів, забезпечує розв'язання наступних життєвих завдань у вирішенні проблемних питань життєвих ситуацій клієнтів і наданні необхідної допомоги (психологічної, юридичної, педагогічної та ін.) (у середньому 0,33). Особливого значення для самореалізації фахівця набуває максимальна реалізація потенціалу у професійній діяльності, особистісне і професійне зростання та життя в гармонії, гуманне ставлення до оточуючих, житловий спокій і

баланс (у середньому 0,30 і 0,28). Щодо самовдосконалення, самоствердження, самоздійснення і самореалізації у соціальній роботі у досліджуваних виявлено не надто високі показники (у середньому 0,12), а це суперечить попереднім результатам. Можна припустити, що фахівці або не дуже уважно відповідали на запитання, або в них є проблеми як із процесом самореалізації у професійній діяльності, розумінням сутності багатофункціональності соціальної роботи, обізнаністю рольового репертуару, що і підтверджують показники (у середньому 0,11). Крім того, є ще суперечність, оскільки найнижчі дані отримані за показниками «кар'єрний ріст, професіоналізм, активна життєва позиція», «прояв індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця (відповідальність, справедливість, працьовитість та ін.)» (у середньому 0,11 і 0,08 відповідно). Виявилась і значна частина досліджуваних, котрій було проблематично відповідати на запитання, тобто котрі утруднювалися з відповіддю (у середньому 0,34). Результати дослідження свідчать про суттєві проблеми щодо цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця як одного з компонентів професійного становлення у сфері соціальної роботи, розуміння й усвідомлення як життєвих, так і професійних завдань фахівцями на різних стадіях професійного становлення.

Висновки. Результати дослідження цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця з соціальної роботи показали суперечливі результати, що, ймовірно, свідчить про існуючі проблеми у професійному становленні фахівців з соціальної роботи, розумінні й усвідомленні ними професійних завдань. Фахівці виявили високі показники щодо здатності до саморозвитку, самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення у професійній діяльності, творчого виконання роботи, в тому числі й надання допомоги у розв'язанні проблем різним категоріям населення, з урахуванням вимог сьогодення. Отриманим показникам суперечать низькі показники щодо внесення власного доробку з метою покращення соціальної роботи, використання професійно важливих якостей та можливості опанування нових цілей, працевлаштування за спеціальністю та задоволеності результатами власної праці.

Крім того, спрямованість фахівця на досягнення успіхів, розв'язання завдань у вирішенні проблемних питань життєвих ситуацій клієнтів і наданні необхідної допомоги (психологічної, юридичної, педагогічної та ін.) демонструє найбільш високі показники. При цьому встановлено, що більшість фахівців прагне до максимальної реалізації потенціалу у професійній діяльності, особистісного і професійного зростання та життя в гармонії, гуманного ставлення до оточуючих, житлового спокою і балансу. Щодо самовдосконалення, самоствердження, самоздійснення і самореалізації у соціальній роботі у досліджуваних виявлено не надто високі показники, а це суперечить попереднім результатам. Найнижчі дані отримані за показниками «кар'єрний ріст, професіоналізм, активна життєва позиція», «прояв індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця (відповідальність, справедливість, працьовитість та ін.)». Отже, отримані результати дослідження свідчать про суттєві проблеми щодо цінності особистісно-професійної самореалізації фахівця з соціальної роботи, розуміння й усвідомлення фахівцями завдань на шляху професійного становлення.

До перспектив подальшого дослідження належить організація спеціального соціально-психологічного супроводу щодо формування ціннісного ставлення до особистісно-професійної самореалізації фахівця з соціальної роботи на різних стадіях його становлення.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности : монография / К. А. Абульханова-Славская. – М. : Наука, 1980. – 336 с.
2. Бех І. Д. Психологічні механізми сходження до особистості, до духовних цінностей / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2011. – №2. – С. 37–44.
3. Бонь І. Формування творчої особистості у процесі навчання / Ігор Бонь // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – №1. – Ч. 3. – С. 15–21.
4. Галажинский Г. В. Психологические основания изучения полноты и качества процессов самореализации личности / Г. В. Галажинский // Сибирский психологический журнал. – 2006. – № 24. – С. 70–76.
5. Давыдов В. В. Психологический словарь / В. В. Давыдов, А. В. Запорожец. – М. : Педагогика, 1982. – 178 с.

6. Каньоса Н. Г. Мотиви навчально-професійної самореалізації студентів вищих педагогічних навчальних закладів : монографія / Н. Г. Каньоса. – Кам'янець-Подільський : Зволейко, 2013. – 190 с.
7. Кондаков И. М. Психология : иллюстрированный словарь / И. М. Кондаков. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 512 с.
8. Моляко В. А. Психология детской одарённости / В. А. Моляко, Е. И. Кульчицкая, Н. И. Литвинова. – К. : Знание, 1995. – 83 с.
9. Моренко О. М. Теоретичні підходи до проблеми професійного самовдосконалення майбутніх соціальних працівників / О. М. Моренко // Педагогічні науки. – Вип. ІХХVII. – Том 2. – 2017. – С. 158–162. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_78/part_2/32.pdf
10. Морозова И. С. Структурные компоненты самореализации личности / И. С. Морозова, Е. В. Киенко // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Педагогика, психология. – 2011. – № 3. – С. 207–210.
11. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів: близько 3000 слів / В. О. Олефир [та ін.] ; [ред. В. Б. Шапар]. – Х. : Прапор, 2009. – 672 с.
12. Рибалко Л. С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : [монографія] / Л. С. Рибалко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. – 442 с.
13. Спинжар Н. Ф. К вопросу о технологии самореализации личности в контексте процессов индивидуального развития / Н. Ф. Спинжар / Мир науки, культуры, образования. – 2010. – № 3. – С. 232–235.
14. Шеліхевич Р. Роль психологічного супроводу у професійному становленні соціального працівника / Р. Шеліхевич, О. Троян // Психологія і суспільство. – 2013. – Спецвипуск : Соціально-психологічні виміри професійної майстерності особистості. – С. 63–64.
15. Шулигіна Р. А. Проблема творчої самореалізації особистості в системі духовних орієнтирів / Р. А. Шулигіна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2013. – Вип. 17. – Кн. 2. – С. 478–485.
16. Балахтар В. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на формування професійної компетентності особистості фахівця соціальної роботи // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Том 66. – №4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2066/1365>. – С. 93–104

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Abul'hanova-Slavskaja K. A. Dejatel'nost' i psihologija lichnosti : monografija / K. A. Abul'hanova-Slavskaja. – M. : Nauka, 1980. – 336 s.
2. Bekh I. D. Psykholohichni mekhanizmy skhodzhennia do osobystosti, do dukhovnykh tsinnosti / I. D. Bekh // Pedahohika i psykholohiia. – 2011. – №2. – S. 37–44.
3. Bon I. Formuvannia tvorchoi osobystosti u protsesi navchannia / Ihor Bon // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – 2014. – №1. – Ch. 3. – S. 15–21.
4. Galazhinskij G. V. Psihologicheskie osnovanija izuchenija polnoty i kachestva processov samorealizacii lichnosti / G. V. Galazhinskij // Sibirskij psihologicheskij zhurnal. – 2006. – № 24. – S. 70–76.
5. Davydov V. V. Psihologicheskij slovar' / V. V. Davydov, A. V. Zaporozhec. – M. : Pedagogika, 1982. – 178 s.
6. Kanosa N. H. Motyvy navchalno-profesiinoi samorealizatsii studentiv vyshchychk pedahohichnykh navchalnykh zakladiv : monohrafiia / N. H. Kanosa. – Kamianets-Podilskyi : Zvoleiko, 2013. – 190 s.
7. Kondakov I. M. Psihologija : illjustrirovanyj slovar' / I. M. Kondakov. – SPb. : Prajm-EVROZNAK, 2003. – 512 s.
8. Moljako V. A. Psihologija detskoj odarjonnosti / V. A. Moljako, E. I. Kul'chickaja, N. I. Litvinova. – K. : Znanie, 1995. – 83 s.
9. Morenko O. M. Teoretychni pidkhody do problemy profesiinoho samovdoskonalennia maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv / O. M. Morenko // Pedahohichni nauky. – Vyp. ІХХVII. – Том 2. – 2017. – S. 158–162. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_78/part_2/32.pdf
10. Morozova I. S. Strukturnye komponenty samorealizacii lichnosti / I. S. Morozova, E. V. Kienko // Vektor nauki Tol'jattinskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Pedagogika, psihologija. – 2011. – № 3. – S. 207–210.
11. Psykholohichniy tлумачnyi slovnyk naisuchasnishykh terminiv: blyzko 3000 sliv / V. O. Olefyr [ta in.] ; [red. V. B. Shapar]. – Kh. : Prapor, 2009. – 672 s.
12. Rybalko L. S. Metodoloho-teoretychni zasady profesiino-pedahohichnoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia (akmeolohichniy aspekt) : [monohrafiia] / L. S. Rybalko. – Zaporizhzhia : ZDMU, 2007. – 442 s.
13. Spinzhar N. F. K voprosu o tehnologii samorealizacii lichnosti v kontekste processov individual'nogo razvitija / N. F. Spinzhar / Mir nauki, kul'tury, obrazovanija. – 2010. – № 3. – S. 232–235.
14. Shelikhevych R. Rol psykholohichnoho suprovodu u profesiinomu stanovlenni sotsialnoho pratsivnyka / R. Shelikhevych, O. Troian // Psykholohiia i suspilstvo. – 2013. – Spetsvypusk : Sotsialno-psykholohichni vymiry profesiinoi maisternosti osobystosti. – S. 63–64.
15. Shulyhina R. A. Problema tvorchoi samorealizatsii osobystosti v systemi dukhovnykh oriientyriiv / R. A. Shulyhina // Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi. – 2013. – Vyp. 17. – Kn. 2. – S. 478–485.
16. Balakhtar V. Vplyv informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii na formuvannia profesiinoi kompetentnosti osobystosti fakhivtsia sotsialnoi roboty // Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia. – 2018. – Том 66. – №4 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2066/1365>. – S. 93–104.

Balakhtar, V.V. The value of personal and professional self-actualization as a component of social workers' professional development. The article deals with the problem of individuals' personal and professional self-realization. The author analyzes a number of scientific publications on personal and professional self-realization motivation and the role of personal and professional self-realization in social workers' professional development as well as discusses different aspects of self-realization of professionals as creative individuals.

The article presents the results of empirical research into social workers' personal and professional self-realization, in particular, "the professional self-development, self-education and self-improvement capability" and "creativity in doing work in accordance with the present-day requirements" were found to be the most developed indicators of professional self-realization. The value of social workers' personal and professional self-realization as a component of their professional development is in their ability to solve clients' problems, give the clients assistance (psychological, legal, educational, etc.) as well as in social workers' best realization of their personal and professional potentials. The author also discusses social workers' role in improving the social sphere in Ukraine, the manifestations and use of social workers' professional and personal qualities, the opportunities for achieving new goals, employment opportunities and satisfaction with work results. A considerable part of the respondents was shown to have difficulty in determining the value of their personal and professional self-realization and its role in their professional development as social workers.

Key words: personal and professional self-realization, value, social worker, professional development

Відомості про автора

Балахтар Валентина Візиторівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Balakhtar, Valentyna Vizitorivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Pedagogy and Social Work of the Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine.

E-mail: v.balakhtar@chnu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6343-2888>

Отримано 9 жовтня 2018 р.
Рецензовано 19 листопада 2018 р.
Прийнято 6 грудня 2018 р.

DOI (Article): <https://doi.org/10.31108/2.2018.4.15.2>

УДК 159.9

О. А. Борець

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ, ЩО ШУКАЄ РОБОТУ

Борець О. А. Дослідження мотиваційної сфери особистості, що шукає роботу. У статті висвітлюється теоретичне і практичне дослідження мотивації працевлаштування в осіб, що шукають роботу, проаналізовано мотивацію поведінки особистості у ситуації безробіття. Наведено результати теоретичного аналізу проблеми в сучасній науковій літературі. Обґрунтовано психодіагностичні методи, що дозволяють визначити основні мотиви, які спонукають людину до пошуку роботи. На основі емпіричного дослідження проаналізовано мотиваційний профіль осіб, що шукають роботу, та представлено аналіз результатів дослідження мотивації пошуку роботи. Отримано експериментальні дані та виявлено відмінності у ступені виразності домінуючих мотивів